

Economisch onderzoek naar een bekend adres?

R. F. DE FREMERY

[1945.41]

Bij een systematische aanpak van het economisch onderzoek voor de bosbouw kan het Rijk deze bedrijfstak geen groter dienst bewijzen dan door dit economisch onderzoek onder te brengen bij de Stichting Bosbouwproefstation „De Dorschkamp”. Zoals voor velen in de bosbouw kwam het hoofdartikel van januari j.l. mij zeer actueel voor. Gaarne zou ik daarom als particulier belanghebbende een bijdrage leveren tot de discussie over dit onderwerp.

Het Rijksstandpunt is in deze kwestie van doorslaggevende betekenis. Het Rijk verschafft immers de financiële middelen voor vrijwel al het onderzoek ten bate van de bosbouw. Eigenlijk ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor onze bedrijfstak, maar in onze noodsituatie kunnen wij jammer genoeg niets betalen voor dit noodzakelijke wetenschappelijke werk. De overheidsfinanciering van het onderzoek moet dan ook gezien worden als een indirecte steun aan alle boscigenaren, inclusief het Staatsbosbeheer. Wel is onze bedrijfstak er in geïnteresseerd op welke wijze het onderzoek wordt aangepakt, immers het gaat hier om toegepast wetenschappelijk onderzoek, met directe aansluiting op de praktijk.

Het wetenschappelijk economisch onderzoek heeft als leidraad het economisch motief. Eenvoudig gesteld: iets bereiken met minder moeite óf met dezelfde moeite meer bereiken. Kernpunt hierbij is de kosten-opbrengsten relatie en de analyse daarvan. De economische wetenschap bedient zich van eigen methodieken en een eigen begrippenstelsel. Vele statistici en sommige commercieel ingestelde ondernemers bedienen zich ook hiervan, hetgeen echter nog niet wil zeggen dat zij als economen kunnen worden beschouwd. Hun uiteenzettingen en interpretaties van cijfermateriaal dat over de bosbouw gepubliceerd wordt, kunnen misleidend zijn, omdat o.a. begrippen als rentabiliteit en financiering speels worden verwisseld, of wel een FAO-rapport tot een sprookjesboek wordt. Een wetenschappelijk economisch onderzoek is hier dus wel op zijn plaats.

Misschien deels door onze ambtelijke instelling, deels door onze romantische inslag, hebben wij te laat beseft, hoe belangrijk een economisch inzicht in de bosbouw is, met name dat van de bedrijfseconomie. De Engelsen hebben dat eerder gezien, getuige het werk van W. F. Hiley waarvan de Forestry Commission nu reeds profijt trekt. Een recent voorbeeld hiervan is het boek van D. R. Johnston, A. J. Grayson and R. T. Bradley: „Forest planning”.

Het bosbouwpotentieel lijkt mij echter te gering voor een apart bosbouwkundig economisch instituut. Blijft dus de vraag bij welke van de bestaande instellingen het economisch onderzoek ondergebracht zou dienen te worden. Althans in hoofdzaak, want alle door de redactie genoemde negen instellingen

zullen ook in de toekomst belangstelling voor een dergelijk onderzoek behouden.

Het Bosbouwproefstation „De Dorschkamp” heeft bewezen verschillende onderzoeken op een praktische leest te kunnen schoeien. Soms kwam het daarbij voor de bosbouwbedrijfssector, die toch met zeer langdurige produktieperioden werkt, tot relatief snelle resultaten. Ook is in de loop der jaren gebleken hoe systematisch het de onderzoeken verricht. Wie „De Dorschkamp” bij herhaling bezoekt, komt steeds bekende proefnemingen tegen in een verdere trap van ontwikkeling. Het onderzoek wordt daar bedreven als een toegepaste wetenschap, d.w.z. dat de resultaten direct gebruikt kunnen worden in de bedrijfsvoering.

„De Dorschkamp” heeft hierdoor een hecht contact tot stand weten te brengen met de bosbeheerders. In de eerste plaats is dit waar te nemen in haar bestuursvorm: de bosbouw heeft een dagelijkse inspraak in het onderzoekprogramma. Daarnaast heeft er een intensieve gedachtenwisseling plaats met de bosbouwers uit de praktijk. Hierdoor is er tussen bosbouwproefstation, bouseigenaren en beheerders een sfeer van vertrouwen ontstaan, die een economisch onderzoeker aan het proefstation werkzaam goed te stude zou komen. Dit vertrouwen is een „stepping stone”, die nodig is.

Eigenlijk is het onderzoek dat op „De Dorschkamp” al wordt gedaan, gebaseerd op de motieven van de economie; dit komt ook tot uitdrukking in het werk van de Afdeling Bosarbeid en Techniek. Hier wordt het onderzoek gericht op bedrijfseconomische vraagstukken. Nog meer nut zou het gehele onderzoek hebben, wanneer één onderzoeker (als hoofd van de Afdeling Economische vraagstukken van het Bosbouwproefstation) zich geheel had kunnen wijden aan het economisch onderzoek.

Economisch onderzoek is iets anders dan het verzamelen van uit bedrijfsadministraties verkregen feiten. Toch kunnen we zonder deze feiten niets presteren; zij vormen de basis van alle economische analyses. Zo werd de Amsterdamse economische school opgebouwd door super-boekhouders, mensen die doorkneed waren in de bedrijfsadministratie.

Gezien tegen deze werkelijkheid valt het te betreuren dat een grote oppervlakte van het Nederlandse bos zonder bedrijfsboekhouding wordt beheerd. Er is eenvoudig geen geld beschikbaar om een dergelijke administratie bij te houden, of men is niet overtuigd van het nut. Toch moeten met enige moeite wel gegevens te verkrijgen zijn die inzicht kunnen verschaffen en de basis kunnen vormen voor verder economisch onderzoek.

Wanneer deze gegevens verzameld worden door een onafhankelijk instituut heeft dit het voordeel van neutraliteit. Voor een bedrijfstak die met grote moeilijkheden te kampen heeft en voor 60% uit particuliere bouseigenaren bestaat, is dit van het grootste belang, te meer waar de eigendommen naar vorm, grootte en bestemming zo zeer uiteenlopen.

Uit het redactionele artikel van januari 1968 in het Nederlands Bosbouw Tijdschrift blijkt niet dat de redactie het noodzakelijk vindt dat onmiddellijk een econoom aan het werk wordt gezet. Wel bepleit men een gezamenlijke

wetenschappelijke aanpak door verschillende instituten. Mij dunkt dat een eenhoofdige leiding in dit onderzoek in elk geval gewenst is om verzekerd te zijn van een gerichte systematische aanpak. Dat betekent dat één instituut of wellicht een afdeling van een instituut daarmee belast wordt. Vermoedelijk is dit ook de goedkoopste weg die het snelst tot resultaten voert. En waarom zou men, ook bij de opzet van dit onderzoek, niet à priori de economische motieven toepassen.

Deze onderzoeker zal ongetwijfeld frequent contact houden met economisch deskundigen uit de landbouwsector aan de ene kant en de bosbedrijven aan de andere kant. „De Dorschkamp” heeft al veel bijgedragen tot de rationalisatie van de bosbouwtechnieken, maar zal dit zeker ook kunnen doen op het gebied van de betere bedrijfsvoering. Tenslotte zijn wij het volledig eens met de redactie wanneer deze stelt dat de problemen met voortvarendheid dienen te worden aangepakt. Inderdaad moet er iets gebeuren en snel.

HOUTTEELT

Kegelpluk in zaadopstanden

C. L. H. VAN VREDENBURCH

[232.312]

In het jaarverslag van het Bosbouwproefstation over 1966 moest helaas nog worden geconstateerd, dat in de grote bosbeheeren in Nederland het plukken van kegels aan staande bomen niet algemeen aanvaard werd als een taak van het beheer. Het toen echter al waarneembare begin van een verandering — de overgang van geïmporteerd op inheems zaad — blijkt zich gelukkig sneller te hebben voortgezet dan aanvankelijk werd geacht. Zo werden in het plukseizoen 1966/1967 praktisch alle zaadopstanden van Corsicaanse den en enige tientallen zaadopstanden van groveden geplukt. Deze activiteiten steken bijzonder gunstig af tegen het voorgaande plukseizoen, toen slechts in één grovedennenopstand van staande bomen kegels werden geplukt.

Het is hierbij tevens een verheugend verschijnsel, dat ondanks matige tot zeer matige kegelooigsten het rendement aan zaad per hectoliter kegels over het algemeen hoog ligt. Voor groveden bedroeg het rendement in het plukseizoen 1966/1967 gemiddeld 800 gram ontvleugeld zaad per hectoliter verse kegels. Voor Corsicaanse den zelfs meer dan 1000 gram per hectoliter kegels. Deze ervaring is een grote stimulans voor eigenaren en beheerders van zaadopstanden om ook in matige oogstjaren kegels uit staande bomen te plukken.

Helaas zijn handelsbelangen er nog steeds de oorzaak van dat men geen totaal beeld kan verkrijgen over kwantitatieve en kwalitatieve gegevens van de kegelooigst van de verschillende houtsoorten in Nederland.